

Č. j.: 02 - 1325 - 16.9.2020/2343

V Praze dne 21. 9. 2020

**METODICKÝ POKYN ŘEDITELKY ODBORU LÉKAŘSKÉ POSUDKOVÉ SLUŽBY
č. 5/2020**

**Posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 329/2011 Sb.,
o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o
změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**

O B S A H:

ČÁST PRVNÍ ÚVODNÍ USTANOVENÍ	4
Čl. 1 Úvod	4
Čl. 2 Příspěvek na zvláštní pomůcku	5
Čl. 3 Průkaz OZP	5
ČÁST DRUHÁ POSUZOVÁNÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU PRO ÚČELY ZPDOZP	6
Čl. 4 Řízení	6
Čl. 5 Obecná pravidla posuzování zdravotního stavu	8
Čl. 6 Posuzování zdravotního stavu pro účely přiznání průkazu OZP	10
Čl. 7 Posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku	12
ČÁST TŘETÍ ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	13
Čl. 8 Zrušovací ustanovení	13
Čl. 9 Účinnost	13

SEZNAM ZKRATEK A POJMŮ

Aplikace PSL	program výpočetní techniky, zajišťující agendu posuzování pro účely sociálního zabezpečení
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
dg.	diagnóza
DNZS	dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
ICF/MKF	Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví
Instrukce MPSV	Instrukce MPSV týkající se posuzování zdravotního stavu, které jsou závazné také pro OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno a ČSSZ
KLP	kontrolní lékařská prohlídka
KrP ÚP ČR	Krajská pobočka ÚP ČR, Krajská pobočka ÚP ČR pro hlavní město Prahu
lékaři LPS	lékaři oddělení LPS, plnící úkoly OSSZ při posuzování zdravotního stavu ve smyslu § 8 odst. 1 ZOPSZ
„Lékařský nález“	tiskopis „Lékařský nález pro posouzení zdravotního stavu“ generovaný aplikací PSL („POSUDKY“), který vyplňuje ošetřující lékař
LPS	lékařská posudková služba
MP	Metodický pokyn ředitelky odboru LPS ČSSZ č. XY/XXX, Posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OPL	ošetřující praktický lékař, který registruje fyzickou osobu, nebo poskytovatel zdravotních služeb
oddělení LPS	organizační útvar LPS, začleněný do vnitřní organizační struktury OSSZ
OZP	osoba se zdravotním postižením
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení, Pražská správa sociálního zabezpečení a Městská správa sociálního zabezpečení Brno
PK MPSV	posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí
Posudek o OZP	písemný záznam o posouzení zdravotního stavu, splňující náležitosti dle právní úpravy
program POSUDKY	program výpočetní techniky zajišťující agendu posuzování pro účely sociálního zabezpečení
příloha č. 4 k vyhl. k ZPDOZP	příloha č. 4 k vyhlášce č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, ve které jsou uvedeny zdravotní stavy, které lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením
průkaz OZP	průkaz osoby se zdravotním postižením
průkaz TP	průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „TP“
průkaz ZTP	průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP“
průkaz ZTP/P	průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP/P“
příloha k ZPDOZP	příloha k zákonu č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů – „Zdravotní postižení odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a zdravotní stavy vylučující jeho přiznání“
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
ÚP ČR	Úřad práce České republiky

vyhláška k ZPDOZP	vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů
Záznam o jednání	písemný záznam o posouzení zdravotního stavu osoby, generovaný v programu POSUDKY
ZDP	zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
ZOPSZ	zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
ZPDOZP	zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

ČÁST PRVNÍ ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Čl. 1 Úvod

- 1) Tento MP upravuje postup lékařů LPS při posuzování zdravotního stavu fyzických osob pro účely ZPDOZP. Jedná se o posuzování:
 - a) schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely **přiznání průkazu OZP**,
 - b) zda jde pro účely **příspěvku na zvláštní pomůcku** o osobu s postižením charakteru DNZS podle zvláštního právního předpisu (ZPDOZP) a zda zdravotní stav nevylučuje poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku.
- 2) Obecně závaznými právními předpisy, jimiž se řídí posuzování podle odstavce 2, jsou ZPDOZP, vyhláška k ZPDOZP, ZOPSZ a SŘ.
- 3) Závaznými metodickými opatřeními, jimiž se řídí posuzování v předmětech řízení podle odstavce 2, jsou Instrukce MPSV.
- 4) Dávky poskytované OZP jsou příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku.
- 5) O dávkách a o průkazu OZP podle ZPDOZP rozhodují KrP ÚP ČR. O odvolání proti rozhodnutí podle odstavce 5 rozhoduje MPSV.
- 6) Za **dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav** se pro účely ZPDOZP považuje nepříznivý zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá, nebo má trvat, déle než jeden rok.
- 7) Zdravotní stav fyzických osob pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku a pro účely přiznání průkazu OZP posuzují lékaři LPS. Kompetence OSSZ je stanovena v § 8 odst. 1 písm. e) ZOPSZ. Pro účely odvolacího řízení správního zdravotní stav fyzických osob posuzují PK MPSV.
- 8) Při posuzování zdravotního stavu fyzických osob pro výše uvedené účely si poskytují vzájemnou součinnost oddělení LPS a útvary KrP ÚP ČR. Komunikace mezi LPS OSSZ a KrP ÚP ČR probíhá elektronicky formou datové zprávy prostřednictvím datových schránek. Postup je popsán v Metodickém pokynu ústředního ředitele ČSSZ, Oběh dokumentů v řízeních pro účely nepojistných systémů sociálního zabezpečení, kterých se účastní lékařská posudková služba, podle kterého se oddělení LPS OSSZ řídí.
- 9) Nárok na příspěvek na mobilitu má osoba starší 1 roku, která má nárok na průkaz ZTP nebo ZTP/P, který byl přiznán podle předpisů účinných od 1. ledna 2014, opakovaně se v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována a nejsou jí poskytovány pobytové sociální služby podle ZSS v domově pro OZP, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. Zdravotní stav pro účely příspěvku na mobilitu se samostatně neposuzuje.

Čl. 2

Příspěvek na zvláštní pomůcku

- 1) Nárok na **příspěvek na zvláštní pomůcku** má OZP charakteru DNZS uvedeného v příloze k ZPDOZP, a její zdravotní stav nevylučuje přiznání tohoto příspěvku.
- 2) Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný **na pořízení motorového vozidla nebo speciálního zadržního systému** má osoba, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardaci charakteru DNZS, a její zdravotní stav nevylučuje přiznání tohoto příspěvku.
- 3) Zdravotní postižení charakteru DNZS odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a zdravotní stavy vylučující jeho přiznání jsou uvedeny v příloze k ZPDOZP. Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku dále je, že se jedná o osobu starší
 - a) 3 let, je-li příspěvek poskytován na pořízení motorového vozidla, schodolezu, stropního zvedacího systému, svislé zdvihací plošiny, šikmé zvedací plošiny, schodišťové sedačky nebo na úpravu bytu,
 - b) 15 let, je-li tento příspěvek poskytován na pořízení vodícího psa, nebo
 - c) 1 roku v ostatních případech.
- 4) Lékaři LPS se při posuzování zdravotního stavu pro účely ZPDOZP zabývají pouze zdravotními podmínkami. Plnění ostatních podmínek kontrolují a řeší pracovníci KrP ÚP ČR.
- 5) Seznam druhů a typů zvláštních pomůcek určených OZP uvedeným v příloze k ZPDOZP, na jejichž pořízení se poskytuje příspěvek, je uveden ve vyhlášce k ZPDOZP.

Čl. 3

Průkaz OZP

- 1) Nárok na průkaz OZP má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru DNZS, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
- 2) Nárok na **průkaz TP** má osoba se **středně těžkým funkčním postižením** pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při DNZS schopna samostatné pohyblivosti v domácím prostředí, v exteriéru je schopna chůze se sníženým dosahem a má problémy při chůzi okolo překážek a na nerovném terénu. Středně těžkým funkčním postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba je při DNZS schopna spolehlivé orientace v domácím prostředí a zhoršenou schopnost orientace má jen v exteriéru.
- 3) Nárok na **průkaz ZTP** má osoba s **těžkým funkčním postižením** pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Těžkým funkčním postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při DNZS schopna samostatné pohyblivosti v domácím prostředí a v exteriéru je schopna chůze se značnými obtížemi a jen na krátké vzdálenosti. Těžkým funkčním postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba je při DNZS schopna spolehlivé orientace v domácím prostředí a v exteriéru má značné obtíže.

- 4) Nárok na průkaz **ZTP/P** má osoba se **zvláště těžkým funkčním postižením** nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce, včetně osob s poruchou autistického spektra. Zvláště těžkým funkčním postižením pohyblivosti a úplným postižením pohyblivosti se rozumí stav, kdy osoba je při DNZS schopna chůze v domácím prostředí se značnými obtížemi, popřípadě není schopna chůze, v exteriéru není schopna samostatné chůze a pohyb je možný zpravidla jen na invalidním vozíku. Zvláště těžkým funkčním postižením orientace a úplným postižením orientace se rozumí stav, kdy osoba při DNZS není schopna samostatné orientace v exteriéru.

ČÁST DRUHÁ POSUZOVÁNÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU PRO ÚČELY ZPDOZP

Čl. 4 Řízení

- 1) Řízení o přiznání dávky a o přiznání průkazu OZP se zahajuje na základě písemné žádosti (tiskopisu předepsaném MPSV) podané na KrP ÚP ČR, která ve věci rozhoduje. Řízení o změně nároku na průkaz OZP se zahajuje též z moci úřední. Podnět k zahájení správního řízení z moci úřední může dle § 35 ZPDOZP podat také OSSZ, pokud na základě výsledku posouzení zdravotního stavu zjistí posudkově významné skutečnosti, které jsou rozhodné pro nárok na průkaz OZP.
- 2) Žádost o přiznání průkazu OZP obsahuje kromě náležitostí podání podle SR také označení OPL. Žádost o dávku obsahuje kromě náležitostí podání podle SR náležitosti uvedené v § 23 ZPDOZP včetně označení OPL.
- 3) Pokud žadatel není schopen vzhledem ke svému zdravotnímu stavu jednat samostatně a nemá zástupce, KrP ÚP ČR ustanoví pro řízení o dávce opatrovníka; o ustanovení opatrovníka rozhoduje KrP ÚP ČR na základě lékařského posudku OPL.
- 4) KrP ÚP ČR o posouzení zdravotního stavu požádá místně příslušnou OSSZ (oddělení LPS). Žádost o posouzení zdravotního stavu pro výše uvedené účely obsahuje identifikační údaje osoby, která má být posouzena a kompletního označení OPL. Pokud by žadatel neměl žádného OPL, určí oddělení LPS poskytovatele zdravotních služeb, který provede vyšetření žadatele za úplatu.
- 5) Dnem zahájení posudkové činnosti je den, kdy místně příslušné OSSZ je doručena žádost KrP ÚP ČR o posouzení zdravotního stavu osoby. Referent/ka LPS zaeviduje do aplikace PSL obdržení žádosti o posouzení zdravotního stavu neprodleně, nejpozději do 3 pracovních dnů od doručení žádosti na OSSZ.
- 6) Oddělení LPS zašle OPL žádost o vyšetření zdravotního stavu společně s tiskopisem „Lékařský náález“ nebo s odkazem na ePortál ČSSZ, kde je formulář předmětného tiskopisu ke stažení, se stanovením lhůty k jeho navrácení (doporučený termín pro vyplnění OPL je do 15 dnů po doručení žádosti s tiskopisem). Tiskopis „Lékařský náález“ se generuje z aplikace POSUDKY a také je k dispozici na ePortálu ČSSZ nebo ho může mít OPL integrován ve svém software. Před odesláním je třeba na tiskopisu „Lékařský náález“ zaškrtnout příslušnou kolonku účelu, pro který bude osoba posuzována, nebo to zdůraznit v žádance – to pro případy, kdy bude žádost odeslána elektronicky bez přiloženého formuláře tiskopisu. Současně pracoviště LPS zašle žadateli informaci týkající se posuzování jeho zdravotního stavu s požadavkem na podrobení se vyšetření u OPL (doporučený termín je do 8 dnů od doručení informace s výzvou).

- 7) Žadatel o dávku je ve smyslu § 26 ZPDOZP povinen podrobit se vyšetření zdravotního stavu lékařem LPS příslušné OSSZ, popřípadě lékařem určeným ČSSZ, podrobit se vyšetření zdravotního stavu u poskytovatele zdravotních služeb určeného OSSZ nebo jinému odbornému vyšetření, předložit určenému poskytovateli zdravotních služeb lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které mu byly vydány, sdělit a doložit další údaje, které jsou významné pro vypracování posudku, nebo poskytnout jinou součinnost, která je potřebná k vypracování posudku, je-li k tomu OSSZ vyzván, a to ve lhůtě, kterou OSSZ určí. Totéž platí dle § 34a odst. 3 ZPDOZP i pro žadatele o průkaz OZP a držitele tohoto průkazu.
- 8) Pokud se žadatel nepodrobí vyšetření zdravotního stavu anebo odmítne poskytnout součinnost podle odstavce 7 a nelze z toho důvodu vypracovat posudek, postupuje se podle § 16a odst. 5 ZOPSZ, oddělení LPS neprodleně sdělí tuto skutečnost orgánu, který vede řízení (KrP ÚP ČR).
- 9) Po obdržení zdravotnické dokumentace zkontroluje lékař LPS „Lékařský nález“ vyplněný OPL a další dodané odborné nálezy. Pokud není dokumentace úplná nebo chybí některé odborné nálezy nezbytné pro posouzení, oddělení LPS zajistí doplnění dokumentace vyžádáním od OPL nebo požadavkem na vyšetření odborným lékařem za úhradu.
- 10) O přiznání průkazu OZP nebo o dávku může žádat i osoba, která má trvalý pobyt v ČR, avšak svého OPL má v cizině. Na základě uplatněné žádosti si KrP ÚP ČR vyžádá zdravotnickou dokumentaci a vyplnění mezinárodního tiskopisu, kterým v rámci EU/EHP a Svýcarska je formulář „E 213 Podrobná lékařská zpráva“ nebo „Podrobná lékařská zpráva (Detailed Medical Report)“. V rámci dvoustranných mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení se jedná o bilaterální formuláře. Tato dokumentace je poté s žádostí o provedení posouzení zdravotního stavu předána na oddělení LPS, které zajistí překlad cizojazyčné dokumentace dle směrnice ředitelky odboru Kancelář ústředního ředitele ČSSZ - Zajišťování překladů a tlumočení v ČSSZ. Za součást zdravotnické dokumentace se považují lékařské nálezy, zprávy anebo jiné související doklady, např. doklad o diagnóze. Odsouhlasení úhrady za specifický zdravotní výkon se provádí běžným způsobem – posuzující lékař ji provede v aplikaci PSL.
- 11) Podrobná objektivizace zdravotního stavu se provádí na základě vyhodnocení odborných lékařských nálezů a skutečností zjištěných při jednání. V případě úplné a dostačující zdravotnické dokumentace lze posudek vypracovat v nepřítomnosti posuzovaného, a to i v případě, že jeho žádosti nebude vyhověno.

Poznámka č. 1: Vlastní vyšetření lékaře, který plní úkoly OSSZ, sice patří mezi podklady pro posouzení zdravotního stavu, ale příslušnou legislativou není stanoveno, že by žadatel o dávku sociálního zabezpečení musel být posudkovým lékařem osobně vyšetřen. Posouzení zdravotního stavu v přítomnosti posuzovaného je pouze možností, kterou posudkoví lékaři disponují. Úkolem posudkového lékaře je hodnotit zdravotní stav posuzované osoby podle kritérií stanovených právními předpisy, nikoliv provádět primární klinická vyšetření. To je úkolem OPL a lékařů odborných, u kterých se posuzovaná osoba léčí. Přítomnost posuzované osoby na jednání je nezbytná pouze v případě, kdy je zdravotnická dokumentace neúplná, některé nálezy nejednoznačné či dokonce rozporné. Možnost vyhotovení posudku o zdravotním stavu splňujícím podmínku DNZS v nepřítomnosti posuzované osoby byla opakovaně potvrzena rozsudkem NSS, např. č. j. 3 Ads 91/2012-19 či 2 Ads 209/2015-76 či 10 Ads 337/2016-33 či 3 Ads 86/2013-29 či 6 Ads 21/2012-30.

- 12) Lhůta pro vypracování posudku činí 45 dnů, nestanoví-li orgán, který o posouzení požádal (KrP ÚP ČR), lhůtu delší. Brání-li vydání posudku v uvedené lhůtě závažné důvody, sdělí OSSZ (oddělení LPS) neprodleně tyto důvody orgánu, který o posouzení požádal (KrP ÚP ČR); v těchto případech se lhůta 45 dnů prodlužuje o dalších 30 dnů, nestanoví-li orgán (KrP ÚP ČR), který o posouzení požádal, lhůtu delší (§ 16a odst. 2 ZOPSZ).

- 13) Stejnopis posudku zašle oddělení LPS elektronicky KrP ÚP ČR v souladu s § 16a odst. 3 ZOPSZ. Elektronické zasílání posudků o zdravotním stavu z oddělení LPS OSSZ se řídí postupy uvedenými v metodickém pokynu ČSSZ – Oběh dokumentů v řízeních pro účely nepojistných systémů sociálního zabezpečení, kterých se účastní lékařská posudková služba.
- 14) Posudek lékaře LPS slouží jako podklad pro rozhodnutí. Proti rozhodnutí lze podat písemné odvolání ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí u orgánu, který je vydal (KrP ÚP ČR). Odvolání proti samotnému posudku není možné.
- 15) KrP ÚP ČR před vydáním rozhodnutí vyrozumí účastníka řízení o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí (§ 36 odst. 3 SŘ). V případě nesouhlasu může žadatel doložit další důkazy a KrP ÚP ČR může požádat oddělení LPS OSSZ buď o vyjádření se ke skutečnostem uváděným žadatelem, nebo o doplnění posudku.
- 16) Pokud žadatel před vydáním rozhodnutí uplatní nové lékařské nálezy, které nemají vliv na posudkový závěr, lékař LPS ve vyjádření k námitkám před vydáním rozhodnutí pro KrP ÚP ČR uvede, že souhlasí s původním posouzením. Svůj souhlas s původním posouzením musí řádně zdůvodnit, např. konstatováním, že předložené nálezy nepřinášejí žádné nové posudkově rozhodné skutečnosti o zdravotním stavu a funkčních schopnostech, nebo vysvětlením, proč nejsou akceptovány námitky posuzované osoby. Po vyjádření lékaře LPS opět KrP ÚP ČR vyrozumí účastníka řízení o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí (v souladu s § 36 odst. 3 SŘ) a následně vydá rozhodnutí. Pokud na základě nových nálezů dojde ke změně posudkového závěru, pak vypracuje lékař LPS v rámci stejného řízení nové posudky a stejnopisy posudků zašle zpět KrP ÚP ČR. V doplňujících nebo nových posudcích se musí lékař LPS vyjádřit o zdravotním stavu jak k prvotnímu datu posouzení, stanovenému KrP ÚP ČR, tak ke změně výsledku posouzení od data lékařského nálezu dokládajícího zhoršení zdravotního stavu. Platnost posudku bude pro první výrok stanovena od data požadovaného KrP ÚP ČR do data nového lékařského nálezu a pro druhý výrok od data nového nálezu do doby, kdy se očekává další změna zdravotního stavu.
- 17) Posudek pro odvolací řízení vypracovává na žádost odvolacího orgánu příslušná PK MPSV. Oddělení LPS příslušné OSSZ zašle PK MPSV na její vyžádání posudkovou dokumentaci posuzovaného. O zaslané dokumentaci musí vést oddělení LPS evidenci.

Čl. 5

Obecná pravidla posuzování zdravotního stavu

- 1) Pro posuzování zdravotního stavu pro účely průkazu OZP a příspěvku na zvláštní pomůcku platí obecné principy posudkové činnosti, vycházející ze zjištěného stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Pro výše uvedené účely je rozhodující vyhodnocení zdravotního stavu a posouzení funkčního dopadu zdravotního postižení na omezení schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely přiznání průkazu OZP a pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku, zda jde o osobu se zdravotním postižením charakteru DNZS uvedeným v příloze k ZPDOZP a zdravotní stav nevyklučuje poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku.
- 2) Pro posouzení zdravotního stavu pro výše uvedené účely je nezbytné:
 - a) objektivizovat zdravotní stav odbornými funkčními lékařskými nálezy, které dokládají pohybovou, orientační nebo smyslovou poruchu žadatele;

- b) zjistit, zda těžké zdravotní postižení je trvalé nebo dlouhodobé (má charakter DNZS), tj. s předpokladem trvání zpravidla déle než rok;
 - c) stanovit druh zdravotního postižení a vyhodnotit stupeň funkčního postižení podle § 34 a § 34b ZPDOZP a podle přílohy č. 4 k vyhlášce k ZPDOZP pro účely průkazu OZP a pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku ve smyslu § 9 odst. 1 až 4 ZPDOZP ve vztahu ke stavům uvedeným v příloze k ZPDOZP.
- 3) Součástí posudku je zhodnocení zdravotního stavu s vyjádřením, zda posuzovaný splňuje či nesplňuje zdravotní podmínku pro přiznání průkazu OZP, tj. příslušný stupeň funkčního postižení pohyblivosti nebo orientace podle § 34 ZPDOZP, nebo zdravotní podmínku pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a případně vyjádření ke kontraindikaci (zdravotní stav vylučující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku). Do záznamu o jednání a posudkového zhodnocení zásadně nepatří vyjádření, jak, kdy, a k čemu bude posuzovaný dávky či služby využívat nebo vyjádření osobního názoru posuzujícího lékaře, které přímo nesouvisí s posuzováním zdravotního stavu. Lékař LPS se nevyjadřuje ani v tom smyslu, zda doporučuje přiznání průkazu OZP nebo poskytnutí příspěvku nebo k jeho výši.
- 4) Na podkladě posudkového závěru se z nabídky programu POSUDKY vybere odpovídající výrok a jeho odůvodnění.
- 5) Jako datum vzniku zdravotního stavu odpovídajícího nároku se uvede datum uvedené příslušnou KrP ÚP ČR v žádosti o posouzení zdravotního stavu pro tyto účely. Pro účely přiznání průkazu OZP bude datum vzniku stanoveno nejčastěji k 1. dni kalendářního měsíce, ve kterém bylo zahájeno řízení, pokud k tomuto datu byla lékařskými nálezy doložena těžká funkční porucha charakteru DNZS, vedoucí ke středně těžké, těžké, zvláště těžké nebo úplné poruše schopnosti pohyblivosti nebo orientace. Pouze ve výjimečných případech, kdy těžká funkční porucha charakteru DNZS, vedoucí k výše uvedeným stupňům poruchy schopnosti pohyblivosti anebo orientace nastala až k některému dni v průběhu měsíce, se datum vzniku bude vztahovat k tomuto dni. Pokud je požadováno datum vzniku do budoucna (např. ke konci platnosti průkazu TP, ZTP, ZTP/P nebo ke konci předcházejícího posudku), nebo pokud není uvedeno žádné datum, uvede se datum vzniku dnem posouzení.
- 6) Pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku se datum vzniku uvede dle data uvedeného KrP ÚP ČR v žádosti o posouzení zdravotního stavu.
- 7) Doba platnosti posudku pro účely přiznání průkazu OZP se určí v závislosti na předpokládané změně zdravotního stavu. Pokud se jedná o zdravotní postižení, jehož funkční dopad na schopnosti pohyblivosti a orientace se může měnit, stanoví se platnost posudku s ohledem na předpokládanou dynamiku postižení, zvláštnosti konkrétního případu a účel posudku. Doba platnosti posudku je nezbytné v posudkovém zhodnocení odůvodnit, a to zejména v případech, kdy je stanovena na krátkou dobu (např. na 1 rok). U trvalých stavů (trvalé ochrnutí, amputační ztráty končetin, nevidomost, hluchota) se platnost posudku stanoví trvale. U osob do 18 let věku se doba platnosti posudku obvykle stanovuje k době předpokládaného nástupu povinné školní docházky (v 6 až 7 letech) a pak ve stěžejních věkových milnících (10 let, 15 let a 18 let). Pokud se jedná o stav neměnný, stanoví se platnost posudku trvale. Výjimkou jsou stavy úplné nebo praktické hluchoty, kdy se stanoví platnost posudku do 18 let věku (podle přílohy č. 4 k ZPDOZP, změna nároku na průkaz OZP).
- 8) Doba platnosti posudku pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku je třeba stanovovat individuálně, a to v závislosti na předpokládané změně zdravotního stavu ve vztahu k indikacím i kontraindikacím. U některých zdravotních postižení uvedených v příloze k ZPDOZP lze dlouhodobou rehabilitací nebo řadou korekčních ortopedických operací nebo kochleárním implantátem nebo transplantací orgánu

docílit během tří, maximálně pěti let, zlepšení funkčních schopností a snížení rozsahu a stupně postižení. Současně je nutno vzít v úvahu pravděpodobnost vzniku kontraindikací ve střednědobém horizontu (cca do pěti let), kdy například s přibývajícím věkem dochází u posuzovaných osob ke změnám zdravotního stavu, které mohou zakládat i kontraindikace pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku (například prohloubení tíže duševní poruchy, prohloubení úbytku intelektu do úrovně demence, vznik alergie na zvířecí srst apod.). Pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku je možno stanovit trvalou platnost posudku, a to v případech spolehlivě zjištěných zdravotních stavů trvalého charakteru, kdy nelze očekávat zlepšení funkčních schopností probíhající léčbou, rehabilitací a ani adaptací na zdravotní postižení a není důvodné očekávat vznik možných kontraindikací.

- 9) U fyzických osob, které jsou zároveň příjemci invalidního důchodu, je zapotřebí sjednotit platnost posudku v nepojistných systémech (pokud to je z posudkově medicínského hlediska možné) s platností posudku o invaliditě tak, aby v souladu se zásadou hospodárnosti ve správním řízení nebylo opakovaně v krátkém časovém sledu vyžadováno vyplnění předepsaného tiskopisu ošetřujícím lékařem nebo zapůjčení jeho zdravotnické dokumentace. Stejný postup se dodržuje také v nepojistných systémech při souběhu např. stupně závislosti a průkazu OZP. Za dodržení tohoto opatření zodpovídá především posuzující lékař, který při novém posouzení kontroluje výsledky a platnosti předchozích posudků. Vypracované posudkové závěry v jednotlivých posudkových agendách musí být konzistentní.

Čl. 6

Posuzování zdravotního stavu pro účely přiznání průkazu OZP

- 1) Při posuzování schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely přiznání průkazu OZP se podle § 34b) ZPDOZP hodnotí:
 - a) zdravotní stav a funkční schopnosti fyzické osoby,
 - b) zda jde o DNZS,
Poznámka č. 2: Funkční dopad následků úrazů, operací a mozkových příhod lze zpravidla posoudit až po skončení rekonvalescence a rehabilitace, když je již zřejmý celkový výsledek léčby. Krátkodobé a přechodné poruchy nelze posudkově hodnotit.
 - c) zda jde o podstatné omezení schopnosti pohyblivosti nebo orientace a závažnost funkčního postižení.
- 2) Prováděcí právní předpis – příloha č. 4 k vyhlášce k ZPDOZP stanoví, které zdravotní stavy lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace.
- 3) Při posuzování podstatného omezení schopnosti pohyblivosti a orientace u zdravotního stavu, který není uveden v prováděcím právním předpise, se hodnotí, kterému ze zdravotních stavů v něm uvedených funkční postižení odpovídá nebo je s ním funkčními důsledky srovnatelné.
- 4) Funkčními schopnostmi se rozumí tělesné, smyslové a duševní schopnosti, znalosti a dovednosti nezbytné pro schopnost pohyblivosti a orientace. Při posuzování se funkční schopnosti fyzické osoby porovnávají se schopnostmi stejně staré fyzické osoby bez znevýhodnění a hodnotí se s využitím běžně dostupných kompenzačních pomůcek. Při posuzování malých dětí, zejména předškolního věku, je třeba odlišit fyziologickou nezralost dítěte v oblasti pohybových a orientačních schopností od patologické limitace způsobené konkrétním zdravotním postižením.

- 5) Při hodnocení závažnosti funkčního postižení pohyblivosti a orientace pro účely nároku na průkaz OZP se vychází z poruchy funkčních schopností s nejvýznamnějším dopadem na schopnost pohyblivosti nebo orientace. Z výše uvedeného vyplývá, že mohou nastat situace, kdy stejné zdravotní postižení (stejná dg.) způsobí různý stupeň poruchy pohybových či orientačních schopností.
- 6) Při vyhodnocování tělesných schopností je třeba se zaměřit na celkový somatický stav, funkční stav jednotlivých částí těla a končetin (z hlediska anatomických a funkčních změn), stav a funkci kardiovaskulárního a dýchacího systému, parenchymových orgánů, nosného a pohybového ústrojí se zaměřením na svalovou sílu končetin, vytrvalost svalové kontrakce, funkci motorického reflexu, hybnost a stabilitu kloubů, zejména pak velkých kloubů končetin, páteře a pánve, kontrolu složitých volných pohybů, změny polohy těla. Je třeba popsat způsob chůze, její rozsah a dosah z hlediska vzdálenosti a nároků na povrch a překážky, popř. kompenzační pomůcky nebo jiný náhradní způsob pohybu (lezení, invalidní vozík).
- 7) Vyhodnocení smyslových schopností zahrnuje zhodnocení stavu zraku a sluchu, tj. zrakové ostrosti do dálky a do blízka, rozsahu zrakového pole, kvality vidění, vnímání světla a barvy. V případě sluchu se hodnotí vnímání, tj. detekce zvuků, lokalizace a lateralizace zvuku (vnímání směru zvuku), rozlišení hovoru, tj. mluvené řeči, úroveň slyšení. Rozsah zrakových a sluchových funkcí je třeba dát do vztahu ke schopnosti orientace a prostorového vnímání.
- 8) Při mentálním a duševním postižení je třeba objektivizovat jeho závažnost a vyhodnotit schopnost orientace časem, místem a osobou, stav a kvalitu vědomí, úroveň intelektu a kognitivních funkcí, vnímání a myšlení, rozhodování, včetně schopnosti komunikace. V případě posuzování dětí s poruchami autistického spektra je nezbytným podkladem vyšetření psychiatrem/dětským psychiatrem, popřípadě vyšetření klinickým psychologem/dětským klinickým psychologem.
- 9) Pokud je zjištěno závažné zdravotní postižení charakteru DNZS, ať tělesné, smyslové, mentální nebo duševní, je třeba zhodnotit, do jaké míry toto postižení omezuje schopnost pohyblivosti a orientace, zda na úrovni středně těžkého, těžkého nebo zvláště těžkého funkčního postižení ve smyslu § 34 ZPDOZP. Z tohoto pohledu samotnou dg. nemoci, úrazu nebo vady nelze považovat za posudkově rozhodnou skutečnost pro účely přiznání průkazu OZP. Vždy je třeba objektivizovat dopad zdravotního postižení na schopnost pohyblivosti a orientace a příslušným funkčním vyšetřením ho prokázat. **Z hlediska posudkového zhodnocení a výroku ve vztahu k nároku na průkaz OZP je zcela zásadní a rozhodující splnění příslušného stupně funkčního postižení pohyblivosti nebo orientace dle § 34 ZPDOZP.**
- 10) Při objektivizaci zdravotního postižení a posouzení funkčního omezení u dětí, zejména v raném dětském věku od 1 do 3 let, je nutno velmi pečlivě hodnotit omezení pohybových, mentálních a orientačních schopností. Zjištěné skutečnosti je třeba porovnávat se schopnostmi stejně starého zdravého dítěte. Pokud u velmi malého dítěte nelze pro jeho biologickou nezralost a neschopnost spolupráce při vyšetření přesněji diferencovat rozsah a stupeň zdravotního postižení (např. tíži ventilační poruchy, stupeň oční vady nebo poruchy sluchu, stupeň poruchy intelektu), není možné v takovém případě učinit kladný výrok.
- 11) Při zjištění podstatného omezení schopnosti pohyblivosti nebo orientace podle § 34 ZPDOZP se vyhodnotí, zda a kterému zdravotnímu stavu podle přílohy č. 4 k vyhlášce k ZPDOZP zjištěné zdravotní postižení odpovídá, a stanoví, ve kterém odstavci a písmenu je příslušný zdravotní stav uveden. Pokud zdravotní stav ve výše uvedené příloze není uveden, pak se ve výroku uvede zdravotní stav, který je s ním svými funkčními důsledky nejvíce srovnatelný.

Poznámka č. 3: Ve většině případů stavy uvedené v jednotlivých odstavcích (1, 2 a 3) přílohy č. 4 k vyhlášce k ZPDOZP korelují s příslušným stupněm funkčního postižení podle § 34 odst. 2, 3 a 4

ZPDOZP. Nelze ale vyloučit situaci, kdy např. bude lékařem LPS zjištěn některý zdravotní stav uvedený v odstavci 2 přílohy č. 4 k výše citované vyhlášce, odůvodňující přiznání průkazu ZTP, ale rozsah a tíže funkčního postižení pohyblivosti nebo orientace bude objektivně a prokazatelně odpovídat jen středně těžkému funkčnímu postižení podle § 34 odst. 2 ZPDOZP, odůvodňujícímu nárok na průkaz TP. Z hlediska posudkového zhodnocení je pak nezbytné, aby lékař LPS vyhodnotil především stupeň funkčního postižení dle § 34 ZPDOZP a k němu vybral odpovídající zdravotní stav z přílohy č. 4 k citované vyhlášce.

*V posudkové praxi se bude jednat o to, aby posuzující lékař dospěl k posudkově správnému hodnocení v případech, kdy část skutečností v podkladovém odborném nálezu bude svědčit pro středně těžké funkční postižení, tedy průkaz TP (např. u osoby s roztroušenou sklerózou bude uvedeno EDSS 3 - 4, což svědčí o minimální disabilitě a schopnosti chůze cca 1 km) a současně část skutečností bude svědčit pro těžké funkční postižení, tedy průkaz ZTP (např. v nálezu bude uvedena těžší hemiparéza nebo mozečkové příznaky, což je stav odpovídající spíše odst. 2 přílohy 4 k citované vyhlášce). Může se však jednat také o případy opačné, kdy část skutečností bude svědčit pro zdravotní stav odůvodňující přiznání průkazu TP, ale funkční schopnosti budou odpovídat průkazu ZTP. Vzhledem ke skutečnosti, že v souladu se ZPDOZP se posuzují funkční schopnosti, musí se posuzující lékař s rozporem uvedeným v podkladovém lékařském nálezu vyrovnat takovým způsobem, **aby příslušnému zákonnému ustanovení odpovídal adekvátní stav uvedený v příloze č. 4 k citované vyhlášce** a vysvětlit, že z rozsahu funkčních schopností vyplývá, že jde spíše např. o lehčí (nebo těžší) parézu a tedy se jedná o stav odpovídající odst. 1 (nebo odst. 2) citované přílohy. **Při posouzení zdravotního stavu je nutno si uvědomit, že z hlediska posudkového zhodnocení a výroku ve vztahu k nároku na průkaz OZP je zcela zásadní a rozhodující splnění příslušného stupně funkčního postižení pohyblivosti nebo orientace dle § 34 ZPDOZP.***

- 12) Posuzování zdravotních stavů, které lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely přiznání průkazu OZP se řídí ustanoveními příslušných Instrukcí MPSV.

Čl. 7

Posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku

- 1) Posouzení zdravotního stavu pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku se provádí dle § 9 odst. 1 až 4 ZPDOZP a jeho přílohy. K jiným skutečnostem než zde uvedeným se lékař LPS nevyjadřuje.
- 2) Zdravotní postižení odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a zdravotní stavy vylučující jeho přiznání jsou taxativně uvedeny v příloze k ZPDOZP. To znamená, že **při posuzování zdravotního stavu nelze použít princip srovnatelnosti** jako u posuzování zdravotního stavu pro účely průkazu OZP.
- 3) Posuzování zdravotního stavu pro výše uvedené účely se řídí ustanoveními příslušných Instrukcí MPSV.
- 4) Seznam druhů a typů zvláštních pomůcek, na jejichž pořízení se poskytuje příspěvek na zvláštní pomůcku, je uveden ve vyhlášce k ZPDOZP.
- 5) Při posouzení zdravotního stavu se lékař LPS k jednotlivým pomůckám nevyjadřuje, ale potřebuje vědět, pro účely jaké pomůcky je zdravotní stav posuzován. Lékař LPS se v posudku vyjádří k tomu, zda z obecného hlediska posuzovaný splňuje zdravotní podmínku k přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku podle kategorie pomůcek, tj. zda se jedná o osobu s postižením charakteru DNZS podle ZPDOZP. Při splnění zdravotní podmínky uvede, kterému písmenu předmětného bodu části I přílohy k ZPDOZP zdravotní stav odpovídá. Tomu odpovídá výroková část posudku.

- 6) Při posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku poskytovaného na pořízení motorového vozidla nebo speciálního zadržního systému se lékař LPS řídí především skutečnostmi, uvedenými v části I. bod 5 přílohy k ZPDOZP, tzn. zdravotními postiženími odůvodňujícími přiznání příspěvku. Kontraindikace se vyhodnocují až následně. Stav, který je indikací, nemůže být zároveň kontraindikací, v takovém případě lékař LPS vychází z dalších ustanovení kontraindikací, tj. poruchy chování a stavů závislosti na návykové látce.
- 7) V posudkovém zhodnocení (závěru) se uvede, že jde o osobu s postižením charakteru DNZS podle ZPDOZP odůvodňujícím přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku. Zároveň se uvede, zda se nejedná/jedná o zdravotní stav vylučující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku (kontraindikaci). Upozorňujeme, že jsou definovány 3 typy kontraindikací, ale týkají se dvou okruhů zvláštních pomůcek. První okruh tvoří vodící psi a druhý okruh ostatní zvláštní pomůcky. Na závěr se uvede, o jaké konkrétní zdravotní postižení se jedná (jeho název, funkční vymezení, jako např. funkční ztráta obou dolních končetin na podkladě úplné obrny, těžká forma hluchoslepoty atd.).

Poznámka č. 4: Osoba s praktickou nebo úplnou nevidomostí, která požádala o příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovanou na pořízení psa, nebude splňovat podmínku pro přiznání příspěvku, pokud bude alergická na zvířecí srst nebo bude hluchoněmá; osoba s Downovým syndromem s těžkou mentální retardací, která je současně slepá, nebude splňovat podmínku pro přiznání příspěvku na slepecký psací stroj, protože se nebude schopna naučit používat tuto zvláštní pomůcku.

ČÁST TŘETÍ ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Čl. 8

Zrušovací ustanovení

Metodický pokyn vrchního ředitele úseku lékařské posudkové služby č. 6/2013, Posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění Doplnku č. 1, se zrušuje.

Čl. 9

Účinnost

Tento metodický pokyn nabývá účinnosti dnem jeho vydání.

MUDr. Jana Venclová

ředitelka

odboru lékařské posudkové služby